

ΕΡΓΑΣΙΑ 3

ΘΕΜΑ

Η επίδραση της εκπαίδευσης & δια βίου μάθησης στην υγεία του εκπαιδευθέντος, των μελών της οικογένειάς του / νοικοκυριού του καθώς και στην δημόσια υγεία.

Δ' Κύκλος Σεμιναρίων

Υπεύθυνος καθηγητής

Τσαμαδιάς Κωνσταντίνος (Αναπληρωτής Καθηγητής, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο)

ΜΠΟΥΤΣΚΟΥ ΛΕΜΟΝΙΑ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΣ MSc, καθηγήτρια Β/θμιας Εκπ/σης

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ

ΑΜΥΝΤΑΙΟ, ΜΑΙΟΣ 2012

Πίνακας περιεχομένων

Πίνακας περιεχομένων.....	2
Εισαγωγή.....	3
1. Εκπαίδευση, δια βίου μάθηση και αγωγή υγείας.....	4
2. Οι επιδράσεις της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης στην υγεία του εκπαιδευθέντος, των μελών της οικογένειάς του και στη δημόσια υγεία.....	5
Συμπεράσματα	6
Βιβλιογραφία	7

Η επίδραση της εκπαίδευσης & δια βίου μάθησης στην υγεία του εκπαιδευθέντος, των μελών της οικογένειάς του / νοικοκυριού του καθώς και στην δημόσια υγεία.

Εισαγωγή

Ο Jarvis (1987) διακρίνει δύο μορφές μάθησης: την τυπική και την άτυπη. Η τυπική μάθηση είναι αποτέλεσμα της συστηματικής εκπαίδευσης του ατόμου, εντός προκαθορισμένων πλαισίων, ενώ η άτυπη μάθηση εντάσσεται στα πλαίσια της δια βίου μάθησης, και θεωρείται η διαδικασία με την οποία το άτομο, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, μαθαίνει και αποκτά ικανότητες, δεξιότητες και γνώσεις (Jarvis, 1987).

Η τυπική μάθηση, δηλαδή η μάθηση που προκύπτει μέσα από τη συστηματική εκπαίδευση, αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και η σημασία της εκτείνεται σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων του ατόμου και της κοινωνίας, έχοντας άμεση σχέση με την ανάπτυξη και την ολοκλήρωση της προσωπικότητας του ανθρώπου, την υγεία και μακροζωία του, την ένταξή του στην οικονομική και κοινωνική ζωή καθώς και την κοινωνική συνοχή (Βεργίδης, 1995).

Από την άλλη μεριά, η άτυπη μάθηση, προκύπτει μέσα από την καθημερινή εμπειρία και την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον, όπως η εργασία, τα ενδιαφέροντα του ατόμου, πολιτιστικές εκδηλώσεις και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (Eraut, 2004). Συνεπώς, πρόκειται για τη μάθηση που προκύπτει, ακόμα και ασυνείδητα και αυτόματα, μέσα από τις δραστηριότητες της καθημερινής ζωής, από την άμεση επαφή, την εμπειρία και από καθημερινές εικόνες και παραστάσεις. Δηλαδή, η άτυπη μάθηση δεν εντάσσεται σε συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο, γι' αυτό δεν οδηγεί σε επίσημη πιστοποίηση. Παρόλ' αυτά, η συμβολή της στην επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη του ατόμου, καθώς και στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής, είναι πολύτιμη και αναμφισβήτητη (Eraut, 2004). Η άτυπη μάθηση μπορεί να προσθέσει γνώσεις και εμπειρίες σε όλο το φάσμα της ζωής και των δραστηριοτήτων του ατόμου, εμπλουτίζοντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες του σε ποικίλα θέματα.

Ένας από τους τομείς της ζωής του ατόμου που μπορεί να εμπλουτιστεί γνωστικά, μέσω της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης, είναι ο τομέας της υγείας. Στην τυπική εκπαίδευση η πρόσληψη αυτού του είδους των γνώσεων επιτυγχάνεται μέσω της αγωγής υγείας, ενώ ως άτυπες μορφές μάθησης για θέματα υγείας μπορούν να θεωρηθούν οι εφημερίδες, τα περιοδικά, το διαδίκτυο, καθώς και ενημερωτικές εκπομπές που προβάλλονται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (Μ.Μ.Ε) (Jarvis,

2004). Αναμφισβήτητα όμως, και στις δύο περιπτώσεις, οι γνώσεις που προσλαμβάνονται επιδρούν θετικά και καταλυτικά στην προαγωγή της υγείας τόσο του εκπαιδευθέντος και των μελών της οικογένειάς του, όσο και στην προαγωγή συνολικά της δημόσιας υγείας (Τούντας, 2001).

1. Εκπαίδευση, δια βίου μάθηση και αγωγή υγείας

Στη σύγχρονη εποχή, η φροντίδα για την υγεία αποτελεί βασική μέριμνα των χωρών του ανεπτυγμένου κόσμου. Στο πλαίσιο της μέριμνας για τη φροντίδα υγείας η εκπαίδευση, είτε με τη μορφή της επίσημης συστηματικής σχολικής εκπαίδευσης είτε με τη μορφή της δια βίου μάθησης, διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο, εφόσον είναι ο βασικός φορέας που μπορεί να εκπαιδεύσει το άτομο σε ζητήματα που αφορούν στη φροντίδα υγείας, *«αφενός προσδίδοντας στην έννοια της υγείας ένα πιο ουσιαστικό περιεχόμενο αφετέρου κλονίζοντας τη μηχανιστική αντίληψη περί υγείας και αναδεικνύοντας τη σημασία σωματικών, ψυχικών και κοινωνικών διαστάσεων στην προάσπισή της»* (Ιωαννίδη & Καλοκαιρινού- Αναγνωστοπούλου, 2010:114).

Επιπλέον, η εκπαίδευση αποδεικνύεται ως η πιο κατάλληλη και αποτελεσματική μέθοδος για τη διαμόρφωση ή την αλλαγή της συμπεριφοράς σε θέματα υγείας, ενώ, αντίθετα η απλή πληροφόρηση, που συντελείται στα πλαίσια της άτυπης μάθησης, αυξάνει τις γνώσεις του ατόμου, αλλά δεν επαρκεί για να τροποποιήσει και τελικά να μεταβάλλει τη συμπεριφορά του (Αγραφιώτης, 2003).

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια, η αγωγή υγείας έρχεται στο εκπαιδευτικό προσκήνιο, εφόσον οι στόχοι της συνάδουν απόλυτα με τις παραπάνω θέσεις και ανάγκες. Άλλωστε, θέματα που αφορούν την υγεία και τα διάφορα νοσήματα έχουν άμεση σχέση με τις σύγχρονες κοινωνίες, επηρεάζονται από τις πολιτισμικές μεταβολές και τα κοινωνικά πρότυπα, *«γεγονός που βρίσκεται σε αμφίδρομη σχέση σύζευξης και σύμπλευσης με την εκπαίδευση και την παροχή υπηρεσιών υγείας, ως βασικούς πυλώνες της πρόληψης, της προάσπισης και της φροντίδας της υγείας»*. (Ιωαννίδη & Καλοκαιρινού- Αναγνωστοπούλου, 2010:114). Συνεπώς, η εκπαίδευση έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει ανθρώπους με γνώσεις και συμπεριφορές που αφορούν στην υγεία (Θάνου, 2003).

Επιπλέον, η αγωγή υγείας εντάσσεται στις δημιουργικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες και σχετίζεται με βιωματικές και γνωστικές διεργασίες μάθησης και

τα αποτελέσματά της μπορεί να μην είναι άμεσα ορατά, είναι όμως σίγουρα μακροπρόθεσμα και μπορούν επιπλέον να ενισχυθούν και από εξωτερικούς παράγοντες – μορφές άτυπης μάθησης- όπως τα Μ.Μ.Ε και το κοινωνικό περιβάλλον (Θάνου, 2003).

Τέλος, η σύνδεση της υγείας και της εκπαίδευσης έχει επισημανθεί και τονιστεί και από τις διακηρύξεις διεθνών οργανισμών: Το Μάρτιο του 1990 οι ηγέτες του κόσμου συμφώνησαν στη Διεθνή Διάσκεψη για την Εκπαίδευση για Όλους ότι η υγεία αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στη διαδικασία της μάθησης και στην επιτυχία του μαθητή. Έκτοτε, ειδικοί και φορείς υπό την αιγίδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ), της Unesco, της Unicef και άλλων διεθνών οργανισμών έστρεψαν την προσοχή και τις προσπάθειές τους στη μελέτη του επιπέδου υγείας των παιδιών του κόσμου και τη σχέση αυτού με την πορεία τους στην εκπαίδευση και συνεπώς στην ίδια τη ζωή τους (W.H.O., 1990; 2000).

2. Οι επιδράσεις της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης στην υγεία του εκπαιδευθέντος, των μελών της οικογένειάς του και στη δημόσια υγεία

Μέσω της συστηματικής εκπαίδευσης, δηλαδή μέσω της αγωγής υγείας, αλλά και μέσω της δια βίου μάθησης, ενημερώνονται για θέματα υγείας τόσο οι μαθητές, οι όποιοι αποτελούν εν δυνάμει πολίτες, όσο και το σύνολο του ενήλικου πληθυσμού.

Η ενημέρωση σε θέματα υγείας θεωρείται πρωταρχικής σημασίας, καθώς η ενημέρωση και η γνώση οδηγεί στην αφύπνιση σε θέματα νοσημάτων, στην πρόληψη, στην προφύλαξη, στην έγκαιρη διάγνωση και στην επιτυχή θεραπεία. Με την εκπαίδευση το άτομο αντιλαμβάνεται και κατανοεί πως η υγεία δεν είναι ένα ζήτημα ατομικό, που αφορά μόνο το ίδιο, αλλά αποτελεί ένα ζήτημα συλλογικό. Επομένως, το άτομο προστατεύοντας και φροντίζοντας την υγεία του, φροντίζει και μεριμνά για την υγεία της οικογένειάς του, του κοινωνικού του περιβάλλοντος και κατ' επέκταση για τη δημόσια υγεία (Γκούβρα, κ.α., 2001).

Το άτομο μέσα από τη μάθηση για ζητήματα που αφορούν την υγεία, είναι σε θέση να γνωρίζει και να κατανοεί επαρκώς τη λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού και του ανοσοποιητικού συστήματος. Πληροφορείται για νόσους, ιούς, παθολογικά προβλήματα και μολυσματικές ασθένειες, που είναι σε θέση να θέσουν σε κίνδυνο την υγεία του και την υγεία του περιβάλλοντός του. Μπορεί να διακρίνει

και να ξεχωρίσει μύθους και αλήθειες για ασθένειες, «πολεμώντας» έτσι την παραπληροφόρηση με την ενημέρωση, για παράδειγμα υπάρχουν πολλοί άνθρωποι ακόμα και στις μέρες μας που λόγω ελλιπούς ή λανθασμένης πληροφόρησης θεωρούν πως ασθένειες, όπως ο καρκίνος, είναι μεταδοτικές. Παράλληλα, το άτομο ενημερώνεται για τα συμπτώματα κάθε νόσου, αλλά και για οδηγίες προφύλαξης και πρόληψης (Ιωαννίδη, 2008). Μαθαίνει για την αναγκαιότητα της έγκαιρης διάγνωσης, που τις περισσότερες φορές λειτουργεί σωτήρια για την υγεία του ασθενούς. Μαθαίνει τρόπους για να παράσχει τις πρώτες βοήθειες, όταν χρειαστεί και να φροντίζει άτομα με προβλήματα υγείας. Πληροφορείται για λάθη ή κακές συνήθειες, που μπορούν να έχουν βλαβερές επιπτώσεις στην υγεία, όπως το κάπνισμα ή η άσκοπη και συνεχής κατανάλωση φαρμάκων και γενικά αναπτύσσει ευαισθησίες και τηρεί υπεύθυνη στάση απέναντι σε όλα τα ζητήματα που αφορούν τη δική του υγεία, αλλά και την υγεία των γύρω του (Θάνου, 2003).

Οι θετικές επιδράσεις όμως από την ενημέρωση και την εκπαίδευση σε θέματα υγείας δεν περιορίζονται σε ατομικό επίπεδο, αλλά ο εκπαιδευθείς ενημερώνει και φροντίζει για την υγεία του στενού οικογενειακού και ευρύτερου κοινωνικού του περιβάλλοντος, μεριμνώντας εντέλει και για τη δημόσια υγεία.

Συμπεράσματα

Η διατήρηση και η προαγωγή της υγείας είναι ένα ζήτημα ατομικό, κοινωνικό και πολιτικό. Έτσι η υγεία καθίσταται ένα πολυσήμαντο στοιχείο της σύγχρονης πολιτιστικής πραγματικότητας, που απασχολεί έντονα και την εκπαίδευση (Ιωαννίδη, 2008). Η επίδραση της εκπαίδευσης και της δια βίου μάθησης στην υγεία του εκπαιδευθέντος, του οικογενειακού του περιβάλλοντος και συνολικά της δημόσιας υγείας, είναι καταλυτική. Αποτελεί έναν τρόπο παροχής πολύτιμης γνώσης, που προστατεύει το πιο πολύτιμο ανθρώπινο αγαθό, την υγεία. Μέσα από την ενημέρωση και την πληροφόρηση από διάφορες πηγές, όπως το σχολείο, ή οι εφημερίδες, τα περιοδικά, το διαδίκτυο και τα Μ.Μ.Ε, τα άτομα μαθαίνουν πώς να προστατεύονται, να προλαμβάνουν ή να αντιμετωπίζουν ασθένειες και νόσους. Σε επίπεδο δημόσιας υγείας, η τυπική ή άτυπη πληροφόρηση και μάθηση, αποτελεί τον πιο αποτελεσματικό τρόπο για να αποφεύγονται ή να προλαμβάνονται οι πανδημίες και οι μολυσματικές νόσοι, για να περιορίζεται η εξάπλωση ιών, αλλά και για να

ευαισθητοποιείται το κοινωνικό σύνολο απέναντι σε θέματα υγείας και να τηρεί υπεύθυνη και ώριμη στάση απέναντι στην υγεία, τη νόσο και τη φροντίδα υγείας.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Αγραφιώτης Δ.(2003) *Υγεία, αρρώστια, κοινωνία. Τόποι και τρόποι σύμπλεξης*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Δαρδανός Γ.

Βεργίδης Δ. (1995) Υποεκπαίδευση : κοινωνικές , πολιτικές και πολιτισμικές διαστάσεις, εκδ. Ψυλόν, Αθήνα

Γκούβρα Μ, Κυρίδης Α, Μαυρικάκη Ε. (2001). *Αγωγή υγείας και σχολείο. Παιδαγωγική και βιολογική προσέγγιση*. Αθήνα:Τυπωθήτω– Δαρδανός Γ.

Θάνου Ν. (2003). Σχεδιασμός, μεθοδολογία και εφαρμογή προγραμμάτων αγωγής υγείας στα σχολεία. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων* , 8, 70–81

Ιωαννίδη Β. (2008). Η αγωγή υγείας ως φορέας πολιτικής για την υγεία. Στο: Κασσωτάκης Μ, Παπακωνσταντίνου Θ, Βερτσέτης Α (Επιμ.) Χαριστήριος Τόμος στον Ομ. Καθηγ. Ιωάν. Σ. Μαρκαντώνη «Σύγχρονα παιδαγωγικά και εκπαιδευτικά θέματα». Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας. Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2008:481–494

Ιωαννίδη, Β. & Καλοκαιρινού- Αναγνωστοπούλου, Α. (2010). Αγωγή Υγείας: ένας σημαντικός παράγοντας για τη σύγχρονη εκπαίδευση και τη δημόσια υγεία. *Νοσηλευτική*, 49,2, 113-121

Τούντας Γ.(2001) *Κοινωνία και υγεία*. Αθήνα: Οδυσσέας/Νέα Υγεία.

Μεταφρασμένη

Jarvis P.(2004) «Το νόημα της ισόβιας μάθησης για τη Διαβίου Εκπαίδευση», Εκπαίδευση Ενηλίκων , τχ.1,σελ.9-10

Ξενογλώσση

Eraut M. (2004) Informal learning in the workplace. *Studies in Continuing Education* 26, 247–273.

Jarvis P. (1987): *Adult Learning in the Social Context*, Croom Helm, London

Whitman C, Aldinger C, Levinger B, Birdthistle I, Jones J. (2000). *Education for all 2000 assessment: Thematic studies on school health and nutrition*. WHO Department of Health Promotion, HHD Education Development Center (EDC)

World Conference on Education for All. *World declaration on education for all: Meeting basic learning needs*. Jomtien, Thailand, 1990